

ПАМ'ЯТІ

Григорій Миколайович Коваль

(1946–2003)

26 травня 2006 р. минуло 60 років від дня народження вченого-радіобіолога, доктора біологічних наук, професора Григорія Миколайовича Ковалю. Він прожив коротке, але яскраве життя, палаючи, немов смолоскип, обігриваючи серця й душі усіх, хто зустрічався на його шляху, щедро даруючи безмежний оптимізм і вселяючи надію на краще майбуття. Надзвичайно обдарована, непересічна людина, він, неначе магнітом, притягував до себе людей, які вже після першого спілкування з Григорієм Миколайовичем, якимось непомітно для себе ставали його однодумцями.

Він народився у 1946 році на Тернопільщині. Після закінчення у 1966 р. геологорозвідувального технікуму працював на різних інженерно-технічних посадах у науково-дослідних установах Академії Наук України. З 1972 року, закінчивши механіко-математичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, Г.М. Коваль займався науково-дослідною роботою у Рентгено-радіологічному та онкологічному інституті (нині Інститут онкології МОЗ України), де у

1978 р. захистив кандидатську дисертацію, присвячену контактній променевої терапії онкологічних хворих. У 1984 р. Григорій Миколайович очолив відділ радіаційної безпеки Інституту ядерних досліджень АН України і продовжував активно займатися науковою діяльністю. Саме за його активної участі створено медико-біологічний комплекс на ізохронному циклотроні У-120 Інституту ядерних досліджень і розроблено методику дозиметричного планування та супроводу нейтронної терапії онкологічних хворих, що дозволило здійснити дистанційну променеви терапію більш ніж 600 пацієнтам з пухлинами різної локалізації. Реалізовані при цьому наукові розробки знайшли втілення у докторській дисертації, яку Григорій Миколайович успішно захистив у 1990 році.

Коли 26 квітня 1986 р. у нашій країні трапилося чорнобильське лихо, вчений, звичайно ж, не міг залишатися осторонь проблем, що воно породило. Очолюючи відділ радіаційної безпеки, а згодом, Центр екологічних проблем атомної енергетики у Інституті ядерних досліджень, Г.М. Коваль спрямував свій досвід, знання та науковий талант на протирадіаційний захист населення та мінімізацію наслідків ядерної катастрофи. У перші ж травневі дні 1986 року під його керівництвом та за безпосередньої участі було налагоджено радіаційний контроль молока й молокопродуктів на усіх молокозаводах Києва, терміново організовано прискорені курси радіометристів, що дозволило створити в усіх радіаційно уражених регіонах України мережу спеціалізованих лабораторій і забезпечити їх атестованим персоналом. Подальша наукова діяльність Григорія Миколайовича була спрямована на розвиток радіоекологічних та радіобіологічних досліджень за умов, що склалися після чорнобильської катастрофи, зокрема в зоні відчуження ЧАЕС. За його безпосередньої участі у 1988–1989 рр. було організовано й здійснено масштабний відбір проб ґрунту за реперною

сіткою, що охоплює всю зону відчуження, і їх ретельний радіометричний аналіз за усіма основними ізотопами, що дозволило створити об'єктивні карти радіоактивних випадів у межах зони. У 1992 році адміністрацією Чорнобильської зони для інформування населення було започатковано випуск Бюлетеня екологічного стану зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення. Від самого початку Г.М. Коваль був членом редакційної ради цього видання, з 2000 року — його відповідальним редактором, а з 2002 року — головою редакційної ради.

Наукову й науково-організаційну роботу Григорій Миколайович успішно поєднував із державницькою діяльністю. У 1996–2001 рр. він працював на посадах державного експерта Апарату Ради національної безпеки й оборони України, а з 2001 р. — завідувача відділу науково-технологічної безпеки Українського інституту досліджень навколишнього середовища й ресурсів при Раді національної безпеки й оборони України.

Григорій Миколайович щиро й щедро ділився своїми знаннями й досвідом з молодим поколінням науковців. Серед його учнів — кандидати та доктори наук. Він автор понад сотні наукових праць та винаходів. За непересічну наукову діяльність Григорію Миколайовичу було присуджено почесне звання Заслужений діяч науки й техніки України.

Порядність і доброзичливість, мужність, величезна працездатність і ясний розум — це далеко не повний перелік рис характеру, притаманних цій Людині. Усі, кому доля дарувала щастя працювати й зустрічатися з Г.М. Ковалем, знали його не лише як талановитого вченого, але і як чуйного, щирого товариша, здатного завжди вислухати й зрозуміти інших, вчасно прийти на допомогу, як людину, яка й своєю зовнішністю, і станом душі втілювала в собі яскравого представника козацького роду.

Світла пам'ять про Григорія Миколайовича Ковалья, зігріта щедрим теплом, подарованим ним колись кожному з нас, назавжди залишиться в наших серцях.

Інститут ядерних досліджень НАН України

Інститут проблем національної безпеки РНБО України

Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України

Члени Українського товариства радіобіологів